

प्रदेश लोक सेवा आयोग

गण्डकी प्रदेश

स्थानीय सेवातर्फ विविध सेवा, सहायकस्तर चौथो तह, सहायक महिला विकास निरीक्षक वा सो सरह पदको खुला प्रतियोगितात्मक परीक्षाको पाठ्यक्रम

द्वितीय पत्र: सामाजिक अध्ययन, महिला विकास र कार्यालय सञ्चालन
(Social Studies, Women Development and Office Operation)

१. सामाजिक अध्ययन

अङ्क २०

- १.१ नेपालको भूगोल (भौगोलिक स्थिति), धरातलीय स्वरूप, हावापानी, जनजीवनमा भौगोलिक अवस्थाको प्रभाव र नक्सा सम्बन्धी सामान्य जानकारी
- १.२ नेपालको राजनीतिक विभाजनको आधार महत्व र विशेषताहरू
- १.३ नेपालको विकासका पूर्वाधारहरू (शिक्षा, स्वास्थ्य, यातायात, खानेपानी, विद्युत तथा अन्य उर्जाका स्रोतहरू) को विकासको अवस्था
- १.४ नेपाली समाजका परम्परा, सामाजिक मूल्य र मान्यता, प्रचलित प्रमुख धर्म, जातजाति, भाषाभाषी तथा संस्कृति, गण्डकी प्रदेशका मुख्य चाडपर्व र प्रमुख धार्मिक तथा पर्यटकीय स्थल
- १.५ सामाजिक समस्या र विकृति तथा सुधारका उपायहरू
- १.६ नेपालको वर्तमान शासन पद्धति- संविधान (संवैधानिक अंग, मौलिक हक र कर्तव्य, व्यवस्थापिका, कार्यपालिका र न्यायपालिका)
- १.७ नेपालको संविधानमा महिला तथा सामाजिक समावेशीकरण सम्बन्धी व्यवस्था
- १.८ मानव अधिकारको परिचय र नेपालमा मानव अधिकारका प्रयासहरू
- १.९ सरकारका तीन तहबीच राजनीतिक, प्रशासनिक र आर्थिक अन्तरसम्बन्ध

२. स्वास्थ्य र जनसंख्या

अङ्क २०

- २.१ रोग, पोषण, दुर्व्यसन र सामुदायिक स्वास्थ्य
 - २.१.१ रोगको परिचय, सर्ने र नसर्ने रोग, सरुवा रोग सर्ने माध्यमहरू
 - २.१.२ पोषणको परिचय, सन्तुलित भोजनको परिचय र महत्व, कुपोषण र यसका कारणहरू
 - २.१.३ धूमपान, मद्यपान र लागुपदार्थको परिचय, कारण असर र बच्ने उपायहरू
 - २.१.४ किशोरावस्था र लागू पदार्थ दूर्व्यसन: कारण, असर र बच्ने उपायहरू
 - २.१.५ सामुदायिक स्वास्थ्यको अवधारणा, नेपालका प्रमुख स्वास्थ्य समस्याहरू र यसको समाधानमा व्यक्ति परिवार र समाजको भूमिका
 - २.१.६ उपभोक्ता स्वास्थ्यको परिचय
- २.२ जनसांख्यिकी, जनसंख्या परिवर्तन र जनसंख्या व्यवस्थापन
 - २.२.१ नेपालको जनसंख्या स्थिति, जनसंख्या वितरण, जनसांख्यिक तत्व, प्रक्रिया र मापन
 - २.२.२ जनसंख्या परिवर्तनका कारण र असरहरू
 - २.२.३ जनसंख्या व्यवस्थापन

३. लैंगिक समानता तथा महिला सशक्तीकरण र सामाजिक सुरक्षा सम्बन्धी जानकारी

अङ्क ४०

- ३.१ लैंगिक अवधारणा
 - ३.१.१ लिङ्ग र लैङ्गिकता सम्बन्धी अवधारणा

प्रदेश लोक सेवा आयोग

गण्डकी प्रदेश

स्थानीय सेवातर्फ विविध सेवा, सहायकस्तर चौथो तह, सहायक महिला विकास निरीक्षक वा सो सरह पदको खुला प्रतियोगितात्मक परीक्षाको पाठ्यक्रम

- ३.१.२ लैङ्गिक समानता, समता र विभेद
- ३.१.३ लैङ्गिक मूलप्रवाहीकरण र महिला सशक्तीकरण
- ३.१.४ यौनिक तथा लैङ्गिक अल्पसंख्यक
- ३.२ लैङ्गिकतामा आधारित हिंसा तथा मानव बेचबिखन
 - ३.२.१ लैङ्गिक हिंसाको अवधारणा, महिलामाथि हुने हिंसा तथा घरेलु हिंसाका कारण र रोकथामका उपायहरू
 - ३.२.२ प्रथा, परम्परा र संस्कृतिका नाममा हुने लैङ्गिक हिंसा
 - ३.२.३ मानव बेचबिखन तथा ओसार पसारका कारण र नियन्त्रणका उपायहरू
- ३.३ बाल अधिकार र सामाजिक सुरक्षा
 - ३.३.१ बाल अधिकार सम्बन्धी सामान्य जानकारी
 - ३.३.२ बाल विवाह: कारण, असर र नियन्त्रणका उपायहरू
 - ३.३.३ बालमैत्री स्थानीय शासन सम्बन्धी जानकारी
 - ३.३.४ सामाजिक सुरक्षा कार्यक्रम र एकल महिला, बालबालिका, ज्येष्ठ नागरिक, अपाङ्गता भएका व्यक्तिलाई राज्यले उपलब्ध गराएका सामाजिक सुरक्षा सम्बन्धी जानकारी
 - ३.३.५ अपाङ्गता अधिकार, अपाङ्गताका प्रकार र परिचयपत्र वितरण प्रक्रिया
- ३.४ महिला विकास कार्यक्रम तथा प्रजनन स्वास्थ्य
 - ३.४.१ महिला विकास कार्यक्रमको सामान्य परिचय
 - ३.४.२ समूह गठन, बचत र बचत परिचालन, संस्था गठन र दर्ता प्रक्रिया
 - ३.४.३ प्रजनन स्वास्थ्यका क्षेत्रहरू (परिवार नियोजन, सुरक्षित मातृत्व, नवजात शिशुसुयाहार, गर्भपतनका जटिलताको रोकथाम तथा उपचार, जनेन्द्रीयमा संक्रमण/यौनरोग तथा एचआईभी/एड्स, बाँझोपनको रोकथाम तथा उपचार, किशोरावस्थामा प्रजनन स्वास्थ्य, उमेर ढल्केका महिलाको स्वास्थ्य समस्या र लैङ्गिकतामा आधारित हिंसा)

४. कार्यालय सञ्चालन तथा विविध

अङ्क २०

४.१ कार्यालय सञ्चालन

४.१.१ पत्रव्यवहार/चिठीपत्र

४.१.१.१ पत्रको परिचय, उद्देश्य, चिठीका प्रकार: प्रयोग र प्राथमिकताका आधारमा

४.१.१.२ दर्ता र चलानी

४.१.२ अभिलेख व्यवस्थापन

४.१.२.१ अभिलेख व्यवस्थापनको परिचय, उद्देश्य, आवश्यकता,

४.१.२.२ फाईलिङ्ग सम्बन्धी जानकारी

४.१.२.३ कार्यालय व्यवस्थापनमा कम्प्युटर प्रणालीको आवश्यकता र महत्व प्रयोग

४.१.३ बैठक व्यवस्थापन तथा माइन्ट लेखन

४.२ सरकारी सेवाहरू र विविध

प्रदेश लोक सेवा आयोग

गण्डकी प्रदेश

स्थानीय सेवातर्फ विविध सेवा, सहायकस्तर चौथो तह, सहायक महिला विकास निरीक्षक वा सो सरह पदको खुला प्रतियोगितात्मक परीक्षाको पाठ्यक्रम

- ४.२.१ प्रदेश तथा स्थानीय तह सेवाको परिचय, गठन, पदपूर्ति, सेवा सुविधा, आचरण, सजाय, वृत्ति विकास, आदि सम्बन्धी जानकारी
४.२.२ संघीय, प्रादेशिक र स्थानीय तहको संरचना र संगठन सम्बन्धी जानकारी
४.२.३ सार्वजनिक सेवाप्रवाह सम्बन्धी सामान्य जानकारी
४.२.४ नेपालको सार्वजनिक प्रशासन र सुशासन

The End

द्वितीय पत्रको पाठ्यक्रमका एकाईहरूबाट सोधिने प्रश्नहरूको संख्या निम्नानुसार हुनेछ ।

द्वितीय पत्र का एकाई	1	2	3	4	जम्मा प्रश्न संख्या
अङ्कभार	२०	२०	४०	२०	
छोटो उत्तर ५ अङ्कका प्रश्न	२	२	४	२	१०
लामो उत्तर १० अङ्कका प्रश्न	१	१	२	१	५
जम्मा प्रश्न संख्या	३	३	६	३	१५

प्रदेश लोक सेवा आयोग

गण्डकी प्रदेश

स्थानीय सेवातर्फ विविध सेवा, सहायकस्तर चौथो तह, सहायक महिला विकास निरीक्षक वा सो सरह पदको खुला प्रतियोगितात्मक परीक्षाको पाठ्यक्रम

(In English)

PAPER II: - Social studies, Office Management and Miscellaneous

1. Social studies 20 Marks

- 1.1 Geography of Nepal – geographical location, climate, effects of geographical environment on the lifestyle of the people and preliminary knowledge of map and map reading.
- 1.2 Basis of Political Divisions of Nepal; Importance and characteristics.
- 1.3 Nepal's Infrastructures of Development (Education, Health, Transportation & Communication, Drinking Water, Electricity and other sources of fuel) and their present status.
- 1.4 Traditions of Nepalese Society, Social norms and values, prevalent religions, ethnicity, languages and cultures, main festivals, religious and tourism places in Gandaki Province.
- 1.5 Social problems and Evil/ill practices and the solutions of these problems.
- 1.6 Nepalese polity and Governance - Constitution (Constitutional Organs, Fundamental Rights and duties, Legislative, Judiciary and Executive).
- 1.7 Provision of women and social inclusion in the Constitution
- 1.8 Concept and movements of Human rights in Nepal.
- 1.9 Political, administrative and economic Interrelationship between three levels of Government.

2. Health and Population 20 Marks

- 2.1 Diseases, Nutrition, Addiction and Community Health
 - 2.1.1 Introduction to disease, communicable and non-communicable diseases, the mode of transmission of communicable diseases.
 - 2.1.2 Introduction to nutrition, introduction to balanced diet and its importance, malnutrition and its causes.
 - 2.1.3 Introduction to tobacco, alcohol and drugs, causes of using these substances, their effects and preventive measures.
 - 2.1.4 Abuse of adolescence and its causes, impacts and techniques measuring
 - 2.1.5 Concept of community health, major health problems of Nepal, Role of individual, family and community in solving major health problems.
 - 2.1.6 Introduction to consumer health and its importance
- 2.2 Demography, Population Change and Population Management
 - 2.2.1 Situation of Nepal's population, population distribution, demographic elements, process and measures.
 - 2.2.2 Causes of rapid population growth and its consequences.
 - 2.2.3 Population management.

3. Information of Gender Equality, Women Empowerment and social security

प्रदेश लोक सेवा आयोग

गण्डकी प्रदेश

स्थानीय सेवातर्फ विविध सेवा, सहायकस्तर चौथो तह, सहायक महिला विकास निरीक्षक वा सो सरह पदको खुला प्रतियोगितात्मक परीक्षाको पाठ्यक्रम

40 Marks

- 3.1 Concept of Gender
 - 3.1.1 Concept of sex and gender.
 - 3.1.2 Gender equality, equity and discrimination.
 - 3.1.3 Gender mainstreaming and women empowerment.
 - 3.1.4 Sexual and Gender Minorities
- 3.2 Gender Based Violence and Human trafficking
 - 3.2.1 Concept of gender violence and Causes and Preventive measures of Violence against Women and Domestic Violence.
 - 3.2.2 Gender violence in culture, tradition and custom
 - 3.2.3 Causes and Preventive measures of Human Trafficking.
 - 3.2.4 Violence against Women related with Customs, Traditions and cultures.
- 3.3 Child Right and Social Security
 - 3.3.1 Child Right.
 - 3.3.2 Causes, Impact and measuring techniques of child Marriage
 - 3.3.3 Concepts of child friendly local level governance
 - 3.3.4 Social security program and State Sponsored Social Security of single women Child, Senior Citizen, and Person with Disabilities.
 - 3.3.5 Disabilities rights, types and disabilities card distribution procedures.
- 3.4 Women Development Program and reproductive health
 - 3.4.1 Introduction of Women development program.
 - 3.4.2 Group formation, saving, saving mobilization, Institution formation and register process
 - 3.4.3 Women development program: hypothesis, aim, objective, selection of scope, identification of target groups, methods of group formation, savings & savings' mobilization, committee formation & fund mobilization, formation and registration process of the organization.
 - 3.4.4 Nine areas of reproductive health: family planning, safer motherhood, neonatal care, prevention & treatment of complexities of abortion, genital infections/STD/HIV/AIDS, prevention & treatment of infertility, reproductive health of adolescence, health problems of aging women and gender based violence

4. Office Management and Miscellaneous

20 Marks

- 4.1 Office Practices
 - 4.1.1 Correspondence.
 - 4.1.1.1 Introduction, Objective, Types: use & priority accordingly.
 - 4.1.1.2 Registration & Dispatch.
 - 4.1.2 Record Management

प्रदेश लोक सेवा आयोग

गण्डकी प्रदेश

स्थानीय सेवातर्फ विविध सेवा, सहायकस्तर चौथो तह, सहायक महिला विकास निरीक्षक वा सो सरह पदको खुला प्रतियोगितात्मक परीक्षाको पाठ्यक्रम

- 4.1.2.1 Introduction, objective, needs of record management.
- 4.1.2.2 General information of filing system.
- 4.1.2.3 Needs and importance of computer system in office management.
- 4.1.3 Meeting management and Minute Writing
- 4.2 Civil service and Miscellaneous
 - 4.2.1 Province and Local Level service : Introduction, formation, recruitment, fringe benefits, conduct, punishment, etc of civil service.
 - 4.2.2 Information about organizational structure of central, provincial & local bodies' of Government of Nepal.
 - 4.2.3 General Information on Public Service delivery.
 - 4.2.4 Public administration of Nepal and Good governance.

नमुना प्रश्नहरू (Sample Questions)

छोटो प्रश्न (Short Question)

१. नेपालको हिमाली क्षेत्रमा पाइने हावापानी र यसले त्यहाँको आर्थिक गतिविधिमा पारेको प्रभाव छोटकरीमा लेख्नुहोस् ।
Write in brief about the climate found in the Himalaya Region of Nepal and its effects on economic activities there. (2.5 +2.5)
२. 'दाइजो प्रथा- एक सामाजिक समस्या हो । यो समस्याबाट श्रृजना हुने पाँच ओटा सामाजिक असरहरू उल्लेख गर्नुहोस् ।
'Dowry System' is a social evil. Mention five social effects caused by the problem.
३. तपाईंको समुदायमा केही युवाहरू लागुपदार्थ दुर्व्यसनिमा लागेको कुरा तपाईंले थाहा पाउनु भयो । उक्त समस्या सिर्जना हुनाका कारणहरू र समाधानका उपायहरू लेख्नुहोस्
You notice that some of your community youths are involved in drug abuse. Write the causes of the problem and suggest the measures to overcome. (2.5 +2.5)
४. पञ्जीकरणले जनसङ्ख्या व्यवस्थापनमा कस्तो भूमिका खेल्दछ ? यसलाई किन जनसङ्ख्या तथ्याङ्कका स्रोतको रूपमा लिइन्छ ? यसबाट हुने कुनै तीनओटा फाइदाहरू लेख्नुहोस् ।
How does vital registration help in population management? Why is this considered as the source of population data? Write any three advantages. (2 +3)
५. अभिलेख भनेको के हो ? विभिन्न प्रकारका अभिलेखहरूको उदाहरण सहित वर्णन गर्नुहोस् ।

प्रदेश लोक सेवा आयोग

गण्डकी प्रदेश

स्थानीय सेवातर्फ विविध सेवा, सहायकस्तर चौथो तह, सहायक महिला विकास निरीक्षक वा सो सरह पदको खुला प्रतियोगितात्मक परीक्षाको पाठ्यक्रम

What is Record? Explain different types of records with examples. (2+3)

६. सार्वजनिक सेवा प्रवाह भनेको के हो ? यसको महत्वबारे लेखुहोस् ।

Write about the public service delivery? Write its importance. (2.5+2.5)

७. लैङ्गिक समानता र समतामा के फरक छ ?

What is the difference between gender equality and gender equity?

८. लिङ्ग र लैङ्गिकताको बिचको फरक देखाउनु होस् ।

Differentiate between sex and gender

९. राष्ट्रिय बाल अधिकार परिषद्को काम कर्तव्य अधिकार के हो ? लेखुहोस् ।

What are the functions and duties of District Child Welfare Board?

तलका प्रश्नहरूको लामो उत्तर दिनुहोस् ।

(Write long answer of the following questions)

१. संवैधानिक अङ्ग भन्नाले के बुझिन्छ ? वर्तमान संविधानले व्यवस्था गरे अनुसार कुनै दुई संवैधानिक अङ्गहरूको प्रमुख कार्यहरू चर्चा गर्नुहोस् ।

What is constitutional organ? Explain the major functions any two of constitutional organs according to existing constitution of Nepal. (3+3.5+3.5)

२. प्रजनन् स्वास्थ्य भन्नाले के बुझिन्छ ? यसका क्षेत्रहरू के के हुन् ? छोटकरीमा वर्णन गर्नुहोस् ।

What do you mean by reproductive health? What are its areas? Explain in brief. (2+8)